

Nyanlända barn i den svenska skolan

Om pedagogiska och sociala aspekter i arbetet med nyanlända elever

Ajla Kastrat

LUNDS UNIVERSITET

Socialhögskolan

Kandidatuppsats (SOPA63)

VT 2014

Handledare: Torbjörn Hjort

Examinator: Hans-Edvard Roos

Abstract

Author: Ajla Kastrat

Title: Newly arrived children in the Swedish school. About pedagogical and social aspects in working with newly arrived pupils

Supervisor: Torbjörn Hjort

Sweden is a country that has received immigrants from all over the world continuously through the years and the number of immigrants continues to increase. The number of newly arrived pupils in the Swedish school has become more common today. Some schools still have a preparatory class for the newly arrived pupils and some schools have decided to repeal the preparatory class in their school. The purpose with this paper is to study what teachers and a school counselor thinks about their work with newly arrived pupils in preparatory class and in ordinary class. The school has two duties: an educational task and social responsibility towards newly arrived pupils. The school also has a responsibility to receive newly arrived pupils in a good way and give them the education they are entitled to. The result of the study is based on interviews with four teachers and one school counselor in two different schools who all have experience or works with newly arrived pupils in some way. One of the schools still have preparatory class and the other school have repealed the preparatory class in their school. The result of the study shows that the teachers and the school counselor feels that there are both advantages and disadvantages of placing the newly arrived pupils in preparatory class and ordinary class. They feel that it can be a challenge to succeed in both the educational task and the social responsibility. All the interviewees says that they wish there were more resources and support for the newly arrived pupils so that the pupils can get better conditions for a good education and a social life at school.

Keywords: newly arrived, preparatory class, social responsibility, educational task

Innehållsförteckning

1. Bakgrund.....	4
1.1 Inledning.....	4
1.2 Problemformulering.....	4
1.3 Syfte.....	6
1.4 Frågeställningar.....	6
2. Avgränsning.....	6
2.1 Upplägg/disposition.....	6
3. Tidigare forskning.....	7
4. Metod.....	9
4.1 Val av metod.....	10
4.2 Validitet och reliabilitet.....	10
4.3 Datainsamling.....	11
4.3.1 Urval.....	11
4.3.2 Intervjuer.....	12
4.3.3 Litteraturgenomgång.....	13
4.4 Etiska överväganden.....	14
5. Teori.....	14
5.1 Stigma/stämplingsteorin.....	14
5.2 Specialpedagogiskt perspektiv.....	15
6. Resultatredovisning och analys.....	16
6.1 Mottagandet av nyanlända elever.....	17
6.2 Förberedelseklass respektive ordinarie klass.....	19
6.3 Studiehundledning på modersmål.....	22
6.4 Skolans insatser för nyanlända elever.....	24
6.5 Den pedagogiska undervisningen.....	25
6.6 Det sociala samspelet.....	27
6.7 Upplevda svårigheter och önskemål.....	29
6.8 Analys.....	30
7. Slutdiskussion.....	32
7.1 Framtida forskning.....	33
8. Referenslista.....	34
9. Bilaga.....	37

1. Bakgrund

1.1 Inledning

Mitt intresse av att studera nyanlända har alltid funnits och jag har alltid haft en önskan om att få arbeta med dessa människor i framtiden som socionom. Skolverket (2008, s. 6) definierar att begreppet ”nyanländ” innefattar barn eller ungdomar som anländer till Sverige nära sin skoltid eller under sin skoltid i grundskolan eller gymnasieskolan. Jag har själv varit nyanländ en gång i tiden när jag kom hit som barn. Jag minns inte så mycket men jag kommer ihåg att jag väldigt fort placerades i skola/barnomsorg.

Enligt Skolinspektionen (2013) så ska nyanlända barn tas emot i skolan senast en månad efter att de har kommit till Sverige. Detta innebär att skolan är det nyanlända barnets första möte med det svenska samhället. Jag var endast 3 år gammal när jag kom och min familj kom till Sverige från ett krigsdrabbat land. För mig gick det fort att lära mig det svenska språket och anpassa mig då jag var så pass liten och inte minns någonting alls från mitt hemland. Men hur går det för de lite äldre barnen som har minnen från sitt hemland med sig i bagaget?

Varför är detta ett intressant forskningsområde för socialt arbete? Skolan är en daglig mötesplats och lärosäte för barn och ungdomar där lärare men även skolkuratorer är yrkesverksamma. Skolan arbetar med samma barn som socialtjänsten (Sveriges Kommuner och Landsting, 2011) och en god kontakt mellan skola och socialtjänst är viktigt ur ett barnperspektiv, t.ex. vid misstanke om att ett barn far illa. Då nyanlända barn är en del av de barn och ungdomar som omfattas av svensk skola så är det för socialt arbete intressant att studera hur denna målgrupp integreras i skolan.

1.2 Problemformulering

Den första tiden i landet har en avgörande betydelse för hur pass väl den framtida integrationen fortskrider, både på arbets- och bostadsmarknaden likväl som inom skol- och barnomsorgen (Blob, 2003, s. 6).

Låga eller ofullständiga betyg från årskurs 9 ökar risken för framtida psykosociala problem (Socialstyrelsen, 2010, s. 228). Vikten av att få en god start i skolan som nyanländ med rätt förutsättningar, kan påverka hur den fortsatta skolprestationen kan komma att se ut. Ju bättre

barnet presterar i skolan desto större chans att förebygga psykosociala problem som kan uppstå i samband med dålig skolprestation.

Nyanlända barn som kommer till X-kommun placeras antingen i förberedelseklass eller i ordinarie klass beroende på vilken skola de skrivs in på. *Strävan efter homogenisering och försvenskning under parollen 'alla barn är lika' leder till att eleverna betraktas och behandlas utifrån vad de saknar och vilka kunskapsluckor de har* (Bunar, 2010, s. 27). Ett sådant exempel kan vara just placering av nyanlända barn i förberedelseklass, men även i ordinarie klass bland övriga elever. Detta aktualiserar frågan om hur lärarna ser på placering av nyanlända barn i olika klasser samt hur detta påverkar de nyanlända barnens sociala anpassning i klassrummet och med övriga elever.

I en forskningsartikel av Axelsson och Nilsson (2013) så har man undersökt vad nyanlända elever känner inför övergången till vanlig klass från förberedelseklass. Resultaten av studien har bland annat visat att undervisningen av lärare i vanliga klasser har upplevts vara utformad som om alla elever talar svenska som huvudspråk (2013, s. 10). Författarnas syfte med studien är att studera hur eleverna upplever pedagogiska och sociala resurser i förberedelseklasser respektive vanliga klasser. Jag är intresserad av skolpersonalens upplevelser avseende pedagogiska och sociala resurser.

Bunar (2010) skriver i sin forskningsrapport om begreppen normalitet och avvikelse där elever med utländsk bakgrund tenderar att placeras i den "avvikande" kategorin medan elever med svensk bakgrund ses som "normala". Bunar (2010) menar att denna sortens kategorisering av elever påverkar deras identitetsutveckling vilket i sin tur speglas i skolan. *I dag är såväl forskningen som den politiska mittfåran eniga om att samtida satsningar på modersmål, ämneskunskaper och svenska är varandras komplement och inte uteslutande enheter* (Bunar 2010, s. 73). Det pedagogiska perspektivet lyfts fram och vikten av språkinläring på både svenska och modersmålet för elever med utländsk bakgrund.

Man kan alltså sammanfatta att det finns två aspekter att ta tillvara på i bemötandet av nyanlända elever i skolan, den sociala aspekten och den pedagogiska aspekten. Hur hanterar och förhåller sig skolan till det pedagogiska samt det sociala uppdraget i arbetet med nyanlända elever?

1.3 Syfte

Att undersöka hur arbetet med nyanlända barn i förberedelseklasser respektive vanliga klasser upplevs av lärare och skolkurator i grundskolan samt hur barnen tas emot och integreras socialt och pedagogiskt i klasserna.

1.4 Frågeställningar

- Hur ser lärare i grundskolan på arbetet med nyanlända barn i vanlig klass respektive förberedelseklass?
- Hur ser skolkuratoren på arbetet med nyanlända barn?
- Vilka möjligheter och svårigheter upplever lärarna i arbetet med nyanlända barn i de respektive klasserna?
- Hur upplever lärare och skolkurator att barnen integreras pedagogiskt och socialt i klasserna?

2. Avgränsning

Mitt intresseområde är väldigt stort och för att avgränsa min studie så har jag valt att begränsa min undersökning till att omfatta nyanlända barn inom grundskolan. Jag har valt att genomföra undersökningen genom intervjuer med utvalda lärare samt skolkurator på två olika skolor i en kommun. Fokus läggs på skolpersonalens syn på arbetet med nyanlända. Jag har därmed valt att inte studera de nyanlända barnen direkt i skolan utan snarare skolpersonalens upplevelser av dem.

För min studie har det varit intressant att på kommunal nivå undersöka intresseområdet ur ett skolperspektiv. Fokus läggs på hur lärare som interagerar med nyanlända barn dagligen i sitt arbete och skolkurator ser på mottagande och placering av nyanlända i förberedelseklass respektive ordinarie klass utifrån pedagogiska och sociala aspekter.

2.1 Upplägg/disposition

I metoddelen beskrivs valet av metod, förtjänster och begränsningar som ligger till grund för studien samt metodens tillförlitlighet. Datainsamling redovisas utifrån beskrivning av intervjuerna samt litteraturstudier. Slutligen så diskuteras urval och etiska överväganden i förhållande till studien.

I det teoretiska ramverket så presenteras stämplingsteorin/stigma av Goffman samt ett specialpedagogiskt perspektiv av Haug.

I resultatredovisningen redovisas resultaten av intervjuerna uppdelat i följande teman: mottagandet av nyanlända elever, förberedelseklass respektive ordinarie klass, studiehandledning på modersmål, skolans insatser, den pedagogiska undervisningen, det sociala samspelet och upplevda svårigheter och önskemål.

I analysen så diskuteras det empiriska materialet i förhållande till de teoretiska utgångspunkterna.

I slutdiskussionen så kommer jag att återgå till syftet med uppsatsen och diskutera min resultat samt framtida forskning.

3. Tidigare forskning

Mitt urval av litteratur kom till genom sökningar av litteratur och artiklar på internet om nyanlända barn i skolan. Jag använde mig mycket av sökmotorn Google samt LUBsearch. Genom att avgränsa mig och att bara söka på ”nyanlända” och ”nyanlända i skolan” så kunde jag hitta relevant litteratur som specifikt berör mitt undersökningsområde. Mina sökord var på både svenska och engelska.

Ur den pedagogiska aspekten så är nyanlända/andraspråkselevs språkinläring och undervisning i skolan är ett återkommande tema i forskning kring ämnet och benämns i samtliga nedanstående studier. Ur den sociala aspekten så är begreppen ”normalt” och ”avvikande” vanligt förekommande och benämns bland annat i Bunar (2010) och Cummins (2000). Utöver dessa är mottagande och introduktion av nyanlända elever ett vanligt tema i forskningen.

Bunar (2010) har skrivit en rapport om nyanlända och lärande i svenska skolan. I sin forskningsrapport så studerar Bunar (2010) nyanlända elevers position i skolan utifrån tre olika teman; han benämner begreppen ”normalt” och ”avvikande”, han belyser den svenska skolans mottagningssystem av nyanlända elever samt skriver om det svenska språket respektive modersmål och nyanländas språkinläring och utveckling.

Cummins i Naucélér (2000) skriver om likvärdig undervisning för andraspråkselever och vikten av att skolan har en språkpolicy. Cummins (2000) menar att skolan inte enbart är ett lärosäte utan måste även anpassas till bland annat sociala förhållanden såsom växande antal

elever i behov av andraspråksundervisning. Han menar att så länge det inte finns en fullständig policy kring språkhantering så finns det en risk att andraspråks elever inte får den undervisning de har rätt till. *Under sådana omständigheter är det föga troligt att andraspråks elever kommer att få adekvat undervisning (befintligt inflöde) av sina 'vanliga' lärare, på vilkas lektioner de befinner sig under största delen av skoldagen* (Cummins i Naucélér, 2000, s. 4).

Axelsson & Nilsson (2013) har i en internationell forskningsartikel undersökt hur nyanlända elever på tre olika skolor upplever övergången till vanlig klass från förberedelseklass med fokus på sociala och pedagogiska resurser. Som i ovanstående artikel av Cummins (2000) så har man i denna studie kommit fram till att andraspråks elever upplever att undervisningen i ordinarie klass inte är utformad efter enskilda elevers behov av språkstöd. För att skolan ska kunna uppnå sina mål så måste sociala och pedagogiska bestämmelser upprätthållas i det övergripande skolsystemet (Axelsson & Nilsson, 2013).

Parszyk (1999) har skrivit en doktorsavhandling om minoritets elevers upplevelser av grundskolan. I avhandlingen så berör hon bland annat minoritets elevers språkinläring utifrån ett pedagogiskt perspektiv samt begrepp som integration, kultur och social och språklig identitet. Parszyk (1999) skriver om "en skola för andra" och minoritets elever benämns just som "andra" i avhandlingen. Här kan man dra en parallell till Bunar (2010) och hans definition av nyanlända elever som "avvikande" i skolan.

Axelsson & Norrbacka Landsberg (1998) har gjort en studie av två internationella klasser, vilka även kan benämnas som förberedelseklasser. Axelsson & Norrbacka Landsberg (1998) har bland annat studerat organisationen av internationella klasser, undervisning och språkinläring. I studien redovisas även hur nyanlända barn tas emot i skolan för första gången och hur familjens första möte med skolpersonalen har kunnat se ut, hur barnet tas emot i klassen av övriga barn och så vidare. Resultatet av studien visar att de nyanlända barnens skolprestation och anpassning påverkas av deras varierade bakgrund och orsaker till ankomsten till Sverige, vilket i sin tur påverkas lärarnas arbetsuppgifter. *Alla dessa faktorer tillsammans gör att läraren i den internationella klassen har behov av en bredd på sin kompetens som få andra lärarkategorier.* (Axelsson & Norrbacka Landsberg 1998, s. 126). Detta kan återkopplas till mina frågeställningar där jag var intresserad av hur lärarna upplever arbetet med nyanlända barn i klasserna samt hur lärarna och skolkuratoren ser på samspelet mellan det pedagogiska och det sociala avseende nyanländas skolgång. Jag vill belysa vikten

av att det finns två aspekter att beakta i arbetet med nyanlända elever som lärare i svensk grundskola; att sträva mot en god pedagogisk undervisning och samtidigt ta tillvara på barnens sociala behov i klassen och med övriga elever.

Kästen-Ebeling & Otterup (2014) skriver om mottagande och introduktion av nyanlända elever i den svenska skolan. I boken så definieras begreppet nyanländ och författarna beskriver bland annat skolintroduktionen för nyanlända, mottagandet, vad förberedelsegrupp innebär samt hur övergången från förberedelseklass till ordinarie klass kan se ut. Vidare skriver författarna om nyanlända elevers språkliga undervisning i form av modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål. Hälsaspekten benämns också, vilken betydelse skolan har för nyanlända elevers hälsa. Mina frågeställningar och syftet med uppsatsen syftar till större del att jämföra lärarnas och skolkuratorns syn på förberedelseklass respektive ordinarie klass för nyanlända barn. Kästen-Ebeling & Otterups (2014) bok betonar förberedelseklass eller förberedelsegrupp som en självklar del av början på skolgången för nyanlända elever. Övergången till ordinarie klass benämns som ett steg först efter förberedelseklassen och inte som inledande på skolgången. Utöver det så kan man läsa om viktiga aspekter och steg i mottagandet av nyanlända elever. Man kan sammanfatta bokens mest väsentliga innehåll på följande sätt; det är av stor vikt att nyanlända barn får ett bra och ordentligt mottagande i skolan genom kartläggning, att de sedan placeras i förberedelseklass i början och sedan slussas ut i ordinarie klass där de bland annat får stöd i form av studiehandledning på modersmål.

Ovanstående litteratur och artikel har alla koppling till mitt undersökningsområde genom att de berör nyanlända barns skolgång framför allt ur pedagogiska aspekter i form av mottagande och placering i olika sorters klasser, men även hur deras sociala anpassning påverkas utav placering i antingen förberedelseklass eller ordinarie klass.

4. Metod

I det här avsnittet så kommer jag att diskutera mitt val av metod samt förtjänster och begränsningar med denna, validitet och reliabilitet samt presentera datainsamling, intervjuer och litteraturgenomgång. Jag kommer även att diskutera urval av intervjupersoner och etiska överväganden i förhållande till urvalet.

4.1 Val av metod

För att undersöka hur skolpersonal på grundskolenivå ser på arbetet med nyanlända barn i förberedelseklass respektive ordinarie klass samt hur barnen integreras pedagogiskt och socialt så har jag använt kvalitativ forskningsmetod. Ahrne & Svensson (2011) beskriver kvalitativa metoder som att de; ... *bygger på intervjuer, observationer eller analys av texter som inte direkt utformas för att analyseras kvantitativt med hjälp av statistiska metoder och verktyg* (Ahrne & Svensson 2011, s. 11).

Jag har genomfört kvalitativa, semistrukturerade intervjuer på två olika grundskolor i en kommun. Jag valde att göra semistrukturerade intervjuer för att jag ville genomföra flexibla intervjuer med en intervjuguide innehållandes frågor som inte behöver ställas i ordning. Jag ville även kunna ställa frågor som inte finns med i intervjuguiden, vilket jag kunde göra genom att genomföra semistrukturerade intervjuer (Bryman 2011). Jag valde bort kvantitativ metod på grund av att jag har varit mer intresserad av att få en djupare förståelse om enskilda intervjupersoners erfarenheter och åsikter än ett övergripande stickprov över hela målgruppen. Kvantitativ metod lägger vikt vid kvantifiering av insamling och analys av data till skillnad från kvalitativ metod som lägger vikt vid ord (Bryman 2011).

Genom att ha använt kvalitativa intervjuer som metod i min undersökning så fick jag möjligheten att samla in relevanta data, framför allt i form av detaljerade anteckningar och utskrifter av genomförda intervjuer (Bryman 2011). Det ser jag som en förtjänst med kvalitativ metod, att genom insamling och bearbetning av relevant data utifrån detaljerad empiri, kunna göra en djupare analys och få ökad förståelse för sitt valda forskningsämne. En annan förtjänst med mitt val av metod, kvalitativa intervjuer, är att frågorna och dess ordning kan anpassas efter situationen och man får på så sätt en bredare och mer nyanserad bild än vid t.ex. ett standardiserat frågeformulär (Ahrne & Svensson, 2011). En begränsning med kvalitativa intervjuer är att inte kunna se resultaten generellt och representativt för övriga miljöer/områden (Bryman, 2011).

4.2 Validitet och reliabilitet

Reliabilitet och validitet är begrepp som utgör viktiga kriterier vid kvantitativ forskning (Bryman 2011). Reliabilitet och validitet har anpassats till kvalitativ forskning genom att mindre vikt läggs vid mättningsfrågor men begreppens innebörd förblir densamma (Bryman 2011). Bryman delar in begreppen reliabilitet och validitet i extern och intern. Extern

reliabilitet innebär i vilken utsträckning en undersökning kan upprepas, vilket ofta kan vara svårt att uppfylla i kvalitativ forskning (Bryman 2011). Intern reliabilitet innebär att man, inom en grupp av flera forskare, enas om hur tolkning ska göras (Bryman 2011). Intern validitet innebär att forskarens observationer och teoretiska idéer ska överensstämma väl och detta anses kunna bli en styrka i kvalitativ forskning, vid t.ex. långvariga studier. Extern validitet handlar om den utsträckning resultaten kan kopplas till andra miljöer/situationer (Bryman 2011).

Jag formade en intervjuguide genom att skapa frågor som ska kunna användas i intervjuer i två olika miljöer, d.v.s. två olika skolor men även två olika yrkesverksamma, lärare samt skolkurator. Med syfte att skapa en så hög tillförlitlighet (reliabilitet) som möjligt så tittade jag igenom min intervjuguide utifrån ett granskande synsätt (Bryman, 2011). På så sätt fick jag möjlighet att förbättra och göra eventuella ändringar innan jag genomförde intervjuerna. Utifrån begreppet validitet så kommer jag att göra en koppling mellan mina observationer/resultat och de teoretiska utgångspunkter som jag avser att använda. Jag kom även att återkoppla till intervjupersonen under intervjun för att stämma av om det som sagts har uppfattats korrekt av mig, genom respondentvalidering (Bryman, 2011).

4.3 Datainsamling

I min undersökning så har jag valt att genomföra intervjuer på två olika skolor samt genomgång av utvald litteratur som metod för datainsamling. Jag har valt respektive skolor för att den ena skolan har förberedelseklass fortfarande medan den andra skolan har avskaffat det. Jag ville göra en jämförelse mellan skolorna och utifrån intervjuerna ta reda på hur personalen upplever arbetet med nyanlända elever i förberedelseklass respektive ordinarie klass.

4.3.1 Urval

Jag valde att intervjua fyra lärare på två skolor, som har erfarenhet sedan tidigare eller idag arbetar med nyanlända barn. Jag har även intervjuat en skolkurator för att få ett sociomoperspektiv på mina frågeställningar och intresseområde. Intervjuerna ägde rum på de respektive skolorna och inte via telefon då jag anser att det skapar ett större förtroende för intervjupersonerna samt att jag bildade mig en uppfattning om att chansen är större att få utförligare svar samt bilda en relation genom direktkontakt med intervjupersonerna. Mitt urval av intervjupersoner till undersökningen är målinriktat eller målstyrt vilket innebär att

urvalet är strategiskt i syfte att skapa ett samband mellan mitt undersökningsämne och urval av intervjupersoner (Bryman 2011). Jag har gjort ett övergripande målinriktat eller målstyrt urval genom att välja att kontakta personer som är relevanta i förhållande till min undersökning och som har eller har haft erfarenhet av arbete med nyanlända barn.

Den ena skolan har jag valt utifrån tidigare kännedom om att de haft förberedelseklasser. Jag var själv elev på den skolan för många år sedan när jag gick i grundskolan och under mina skolår så hade skolan förberedelseklasser. När jag blev intresserad av att studera nyanlända och bland annat förberedelseklasser så kom jag att tänka på den skolan som på den tiden haft dessa klasser. Dock så trodde jag att mycket hade förändrats sedan jag gick på skolan, både gällande klasser och personal. Med intresse för förberedelseklass och nyanlända elever så kom jag i kontakt med skolan och dess lärare/pedagoger som har arbetat eller arbetar med nyanlända barn.. Genom att kontakta skolan så kunde jag förhålla mig neutralt till urvalet som formats utifrån respons och intresserade intervjupersoner.

Den andra skolan valde jag ut slumpmässigt efter att ha sökt på Internet efter skolor som har förberedelseklasser i en kommun. Jag har, precis som i den andra skolan, intervjuat personal som arbetar med nyanlända barn och som var intresserade av att ställa upp på en intervju. För att nå fram till intervjupersoner så kontaktade jag skolan via mail och efterfrågade kontaktuppgifter till skolpersonal som arbetar med nyanlända barn. Intervjupersonerna formades även här utifrån respons och kontaktuppgifter.

En styrka i mitt urval av intervjupersoner på den ena skolan är att jag, genom att ha gått på skolan, vetat om att det fanns lärare som har arbetat eller arbetar med nyanlända barn. För att få reda på lämpliga intervjupersoner så fick jag kontakta skolan för att få mer information. Den andra skolan valdes ut slumpmässigt men målstyrt genom sökning på Internet efter skolor som har förberedelseklasser, vilket jag också ser som en styrka eftersom urvalet väljs ut efter mitt undersökningsämne och blir därmed relevant. En svaghet med urvalen var risken att inte få något svar eller respons av intervjupersonerna, trots att jag fann dem högst relevanta och intressanta för min undersökning.

4.3.2 Intervjuer

Två lärare, X-skolan: På begäran från lärarna så genomfördes en parintervju där två lärare från samma skola satt med och intervjuades samtidigt. Intervjun varade i 60 minuter. Jag hade en intervjumall med frågeställningar utifrån uppsatsens syfte. Alla frågor ställdes inte och

under intervjuens gång så ställde jag följdfrågor för djupare och mer utförliga svar. Lärarna turades om att prata och fick båda möjlighet att reflektera och svara på frågor. Jag antecknade inte under intervjun utan valde att istället spela in intervjun som jag sedan lyssnade igenom, transkriberade och kodade för att redovisa resultatet i analysen.

Förberedelseklasslärare, Y-skolan: Intervjun genomfördes på plats i skolan och varade i cirka 50 minuter. Jag hade en annan intervjumall med frågeställningar som var anpassade till personal som arbetar med förberedelseklass. Intervjun spelades in och jag antecknade därmed inte under intervjutillfället. Materialet sammanställdes och bearbetades senare genom transkribering och kodning.

Lärare, Y-skolan: Intervjun varade i cirka 50 minuter och genomfördes i ett klassrum på skolan. Jag använde samma intervjumall som till ovanstående intervjuperson men jag ändrade vissa frågor lite under samtalets gång. Inga anteckningar fördes under samtalet och intervjun spelades in för att sedan bearbetas och analyseras.

Skolkurator, Y-skolan: Intervjun genomfördes på skolkuratorns kontor på skolan och varade i 60 minuter. Då skolkuratoren arbetar på ett annat sätt än vad lärarna gör så formade jag en annorlunda intervjumall med frågeställningar anpassade till en skolkurator. Intervjun spelades in och inga anteckningar fördes under intervjutillfället.

Jag ville komma i kontakt med skolkuratoren på X-skolan och genomföra en intervju med henne, men fick ingen respons trots upprepade försök att få kontakt via mail. Jag kontaktade även en tredje skola i kommunen som arbetar med nyanlända elever efter tips från en av intervjupersonerna genom att skicka ut ett mail till flertal personer som arbetar på skolan men fick inte svar från någon av personerna.

4.3.3 Litteraturgenomgång

I litteraturgenomgången visar man att man på ett vetenskapligt sätt kan välja ut och läsa vad andra har gjort inom intresseområdet i fråga (Bryman, 2011, s. 97).

För att kunna fördjupa mig och få en bredare bild av intresseområdet för min studie så har jag sökt efter litteratur som berör nyanlända barn i svensk skola. För att kunna definiera mitt intresseområde och avgränsa mig så har jag tagit hjälp av tidigare forskning inom området där jag kunnat läsa om liknande studier och hitta kopplingar till det som jag var intresserad av att undersöka. Jag har läst delar av den utvalda litteraturen där jag har kunnat se en koppling till

de teman som jag har valt att analysera och redovisa i studien. Under hela arbetsprocessen har jag studerat litteratur i olika former, både i böcker och på Internet i form av forskningsrapporter, studier och artiklar som jag redovisar i uppsatsen.

4.4 Etiska överväganden

Jag har valt bort att intervjua nyanlända barn direkt då jag har en uppfattning om att det kan bli känsligt ur etiska aspekter, med tanke på vad dessa barn kan ha varit med om innan de kom till Sverige och vilka historier de kan ha bakom sig. Jag har tagit hänsyn till individskyddskravet för att målgruppen, intervjupersonerna, inte ska riskeras att utsättas för någon som helst psykisk skada eller liknande genom denna undersökning. Jag har tagit hänsyn till forskningskravet för att undersökningen ska uppnå så hög kvalitet som möjligt (Vetenskapsrådet, 2002).

Det som har talat för att studien ska genomföras, ur ett etiskt perspektiv, är att omvärlden ska få ökad kunskap och medvetenhet kring nyanlända barns situation i skolan för att i sin tur kunna förbättra deras pedagogiska och sociala villkor i skolan. Det som hade kunnat tala emot studien är risken för att enbart få en liten bild av forskningsområdet när det i själva verket är mycket större. Dock så ansåg jag att faktorer såsom nyanländas välmående och sociala situation samt möjligheten till förbättrade skolvillkor har talat för och vägt tyngst för att studien skulle genomföras.

5. Teori

Jag har valt att använda mig av två teoribildningar i min studie: stigma/stämplingsteori samt ett specialpedagogiskt perspektiv. Stigma/stämplingsteorin av Goffman har jag valt för att beskriva och analysera den sociala aspekten av nyanlända barns integrering i svensk skola. Det specialpedagogiska perspektivet har jag valt för att diskutera den pedagogiska aspekten såsom undervisning och resurser för nyanlända barn i skolan. Utifrån teorierna så kommer jag att diskutera undervisning i förberedelseklass respektive ordinarie klass samt nyanlända barns sociala position i dessa klasser, likheter/olikheter och andra samband.

5.1 Stigma/stämplingsteorin

Erving Goffman skriver om stigma i boken ”Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity” (1963) där han talar om en persons första framträdande som en möjlighet för andra att förutse kategori och attribut och forma dennes ”sociala identitet” genom förväntningar som

i sin tur förvandlas till omedvetna krav (Goffman 1963). Goffman benämner ofta ordet ”främling” i sin teori och hur denne ”främling” tenderar att upplevas som annorlunda i sina attribut av de andra, av ett mindre önskvärt slag (Goffman 1963). Personen, som Goffman benämner som ”främling” betraktas inte utifrån sin helhet som en ”vanlig” person av de andra och att betraktas som en avvikelse kan av personen i fråga upplevas som stigmatiserande (Goffman 1963). Goffmans teori om stämpling beskrivs vidare i Hilte (2006) på följande sätt: *Genom intagningen på en institution fjärras den intagne från sitt gamla livssammanhang med dess roller och socialiseras in i en ny kultur med andra roller* (Hilte, 2006, s. 125).

Hilte (2006) skriver vidare hur Goffman definierar avståndstagandet från det gamla livet som en rollförlust och ingången till institutionen och dess kultur som en anpassning. Steget från ursprungsmiljön till den nya institutionen och dess kultur påskyndas (Hilte, 2006). Även om skolan inte kan betraktas som en total institution så innebär övergången från det gamla livet i sitt hemland till ett nytt, främmande land och ett annorlunda skolsystem en förändring för dessa barn. Detta kan därmed efterlikna Goffmans definition av hur en övergång från det gamla till det nya kan påverka en individ på olika sätt.

Stigma skapas när vår förväntning av en persons sociala identitet inte stämmer överens med personens faktiska sociala identitet, då menar Goffman att stämpling blir aktuell (Hilte, 2006). Detta kan efterliknas med hur nyanlända barn kan komma att betraktas och uppfattas av övriga barn på skolan. *En annan väsentlig förutsättning är att personen besitter en misskrediterad egenskap* (Hilte, 2006, s. 127). En misskrediterad egenskap kan för nyanlända barn innebära brist på svenska språket, vilket leder till stigmatisering av dessa barn orsakat av flertal olika faktorer som kommer att diskuteras längre fram.

Jag har valt Goffmans stämplingsteori/stigma då teorin handlar om att vara ”främling” bland ”vanliga” personer och hur ens sociala identitet formas av ens första framträdande. I förhållande till min undersökning så har jag en föreställning om nyanlända barn som ”främlingar” i en klass bland ”vanliga” barn. Då undersökningen genomförts utifrån ett lärar- och kuratorsperspektiv så är jag intresserad av hur lärarna ser på det sociala samspelet mellan nyanlända och ”övriga” barn i klassrummet.

5.2 Specialpedagogiskt perspektiv

Peder Haug (1998) skriver om dilemman avseende specialundervisning främst i grundskolan där han bland annat behandlar begreppet kompensation som idélösning för barn i behov av

särskilt stöd. Haug (1998) talar om att barns behov/problem diagnostiseras och skapar utifrån det bestämda undervisningsplaner för barnen, i form av specialundervisning. Kompensationen syftar till att försöka integrera barnet så mycket som möjligt till skolan. Haug (1998) benämner detta som problematiskt och att det kan vara stigmatiserande för de barn som är i behov av särskilt stöd och att kompensationen kan leda till att de blir särbehandlade.

Barn som har fått specialundervisning hamnar därför som regel i en stigmatiserad och marginaliserad position åtminstone för resten av sin tid som elever, med de konsekvenser detta kan få, då och senare (Haug, 1998, s. 18).

Specialundervisning kan i detta fall benämnas som undervisning i förberedelseklass. Den stigmatiserande positionen, i likhet med Goffmans teori, kan utvecklas hos de nyanlända barnen genom placering i förberedelseklass. Haug (1998) definierar begreppet social rättvisa som berör den formella rätten till utbildning, rättvisetänkande och att alla får ta del av skolans resurser (Haug 1998). Vidare skriver han om kompensatorisk lösning för de elever i behov av särskilt stöd. *Den bygger på tanken att man ska ge den enskilda individen möjligheter att fungera genom tillsätta extra resurser till en särskilt tillrättalagd utbildning för att förstärka individens svaga sidor* (Haug, 1998, s. 15). Den särskilt tillrättalagda utbildningen är undervisning i förberedelseklass för att förstärka individens svaga sidor som i detta fall är det svenska språket. Hur lärarna och skolkuratoren ser på denna sortens undervisning kommer att diskuteras längre fram i uppsatsen.

Jag har valt ett specialpedagogiskt perspektiv för att belysa hur nyanlända barn upplevs av lärare och skolkurator i klasser där det förekommer specialundervisning, t.ex. förberedelseklasser, men även vanliga klasser där specialundervisning inte förekommer. Jag är intresserad om det finns skillnader i undervisningen för nyanlända barn beroende på om de går i förberedelseklass eller vanlig klass.

6. Resultatredovisning och analys

I det här avsnittet så kommer jag att utgå från den empiri jag samlat in, i form av intervjuer, samt litteratur- och dokumentstudier i förhållande till forskningsområdet. Jag kommer att dela upp resultaten från intervjuerna under olika rubriker som skapats genom att jag valt ut intressanta teman utifrån kodningen av intervjuutskriften. Jag kommer efter resultatredovisningen att analysera materialet med återkoppling till teorierna. Då jag har intervjuat skolpersonal på två olika grundskolor i en kommun så kommer jag att benämna den

ena skolan som X-skolan och den andra skolan som Y-skolan med syfte att anonymisera både skolor och intervjupersoner.

6.1 Mottagandet av nyanlända elever

Det inledande arbetet handlar om att skapa en skolinledning med ett holistiskt perspektiv som ser till helheten kring de nyanlända eleverna; tidigare skolgång, livssituation och hälsa (Bergendorff 2014, s. 33).

Skolinledningen av nyanlända elever ska, enligt Bergendorff (2014) bestå av tre delar: kartläggning, förberedelseklass samt övergång från förberedelseklass till ordinarie klass. Om dessa tre delar finns och hänger ihop så får den nyanlände den bästa introduktionen till svenska skolan (Bergendorff 2014, s. 38). Men det är inte varje skola som har kvar förberedelseklass längre.

På X-skolan så har man sedan höstterminen 2013 avskaffat förberedelseklass helt och hållet. En lärare på skolan, som då arbetade med förberedelseklass, säger så här: *Förra våren så fick jag reda på att det skulle läggas ner och att alla elever som jag då hade, det var 11 stycken, att de skulle in i sina respektive klasser (Lärare, X-skolan).* Det innebär att X-skolan numera inte har förberedelseklass längre, och att varje nyanländ elev istället ska slussas in i direkt i ordinarie klass. Anledningen bakom detta sägs vara att ledningen på skolan har utgått från internationell forskning som, enligt lärarnas uppfattning, visar på att direkt inslussning av elever i ordinarie klass har visats vara mer fördelaktigt för dessa elever än att ha dem isolerade, d.v.s i förberedelseklass.

Läraren som arbetade med förberedelseklass på X-skolan berättar att vid inskrivning av en nyanländ elev så får eleven träffa sin lärare men även annan personal såsom sjuksköterska, kurator och speciallärare. Hon betonade också vikten av ha en utbildad tolk närvarande och inte modersmålläraren som tolkar. När förberedelseklass fanns på X-skolan så berättar läraren att hon skötte allt som hade med inskrivningen att göra och hade koll på det mesta gällande arbetet med nyanlända barn då hon arbetat med denna målgrupp i 11 år. När jag frågade hur många nyanlända elever som finns på skolan så visste lärarna inte riktigt. *Innan hade man ju koll...* (Lärare, X-skolan).

På Y-skolan har man däremot en blandad förberedelseklass med elever från årskurs 4-6. En av lärarna berättar, enligt Malmö stads riktlinjer, så ska man ha förberedelseklass från årskurs 3-4. Förberedelseklassläraren berättar att hon har nyanlända barn som kommit till Sverige

tillsammans med sina föräldrar men även något barn som är ensamkommande och får därmed hjälp av god man. När en ny elev ska börja i förberedelseklassen så meddelas läraren av rektorn eller sekreteraren på skolan och man bestämmer tid för ett introduktionssamtal. På introduktionssamtalet så närvarar barnet tillsammans med sin familj eller god man, rektorn, ansvarig lärare, skolsköterskan, modersmållärare och tolk. Läraren berättar vidare att rektorn går igenom hur den svenska skolan ser ut och detaljer kring skolan som den nyanlände eleven bör veta, skolsköterskan informerar om hälsoundersökningar och den ansvariga läraren går igenom blanketter som ska fyllas i samt informerar om modersmål och studiehandledning för den nyanlände eleven.

Sen har jag förberett de andra barnen i gruppen att imorgon så kommer det en ny flicka eller pojke och 'då vet ni hur det går till, ni har varit där allihopa och nu gäller det att vi hälsar välkomna och ni visar runt på skolan och ni visar var matsalen är när ni ska gå dit', så att barnen i gruppen hjälper mig också med att välkomna så att första skoldagen och resten ska bli så bra som möjligt (Förberedelseklasslärare, Y-skolan)

Nyanlända elever som går i yngre klasser placeras direkt i sina ordinarie klasser. Av totalt 22 elever så är sju av dessa nyanlända i en annan lärares klass. Klassläraren berättar att mottagandet av nyanlända elever i ordinarie klass har förändrats och utvecklats till det bättre. *Men vi är fortfarande inte långt fram som vi kanske borde vara (Lärare, Y-skolan).* Tidigare så placerade skolans sekreterare, utan samråd med lärare, nyanlända elever i klasser efter personnummer och hur gamla de är. Läraren berättar om nya förordningar som handlar om att eleven ska placeras tillfälligt i en klass och inom två månader så är skolan skyldig att genomföra en kartläggning för att se vilken nivå eleven är på och om den har hamnat i rätt klass, men hon menar på att man inte har gjort så på skolan utan bara placerat eleven i en klass där det finns en ledig plats, utan kartläggning.

Nu pratar sekreteraren först med rektorn och gör sedan en bedömning tillsammans med klasslärarna innan eleven placeras i en klass. Därefter har man ett introduktionssamtal med barnet, föräldrar, rektor, klasslärare, modersmållärare, skolsköterska och tolk vid behov. Skolkuratorn brukar oftast inte vara med på introduktionssamtalet, enbart några gånger när elever ska placeras i förberedelseklass. Varför det är så vet hon inte. *Jag tror att det kan vara gammal rutin kanske hur man haft det, att det har fortlöpt kanske utan att man har reflekterat över det, hur det är och ibland så missar man kuratorsperspektivet i skolan generellt (Skolkurator, Y-skolan).*

6.2 Förberedelseklass respektive ordinarie klass

Förberedelseklass

I en förberedelsegrupp kan nyanlända elever med likartade behov få grundläggande kunskaper i svenska språket, en introduktion i olika skolämnen samt lära känna den svenska närmiljön utifrån ett interkulturellt perspektiv (Bergendorff 2014, s. 40).

På X-skolan så har man efter ett beslut från ledningen avskaffat förberedelseklass. Läraren som var ansvarig för förberedelseklassen hade elva elever som nu har placerats i sina ordinarie klasser. På Y-skolan har man däremot fortfarande förberedelseklass med elever i årskurs 4-6, från 10 till 13 år. Förberedelseklassläraren berättar att eleverna kommer från olika länder men att det är många från Syrien just nu. Även ensamkommande barn från Afghanistan finns i klassen. Läraren berättar att vilka länder eleverna kommer från beror på situationen i världen. Det finns bara en förberedelsegrupp på skolan med barn i blandade åldrar. Det har dock inte alltid sett ut på det viset. För många år sedan när nuvarande läraren började arbeta med nyanlända elever så såg gruppen annorlunda ut. *Då hade vi en nybörjargrupp och en fortsättningsgrupp och i de grupperna var barnen i blandade åldrar, så vi gick inte efter ålder utan det var den nivån svenska de gick på.* (Förberedelseklasslärare, Y-skolan). Man hade alltså delat upp förberedelsegruppen i två grupper utifrån nivån svenska som de låg på. Varsin lärare hade hand om dessa två grupper. Förberedelseklassläraren tyckte att detta var ett jättebra sätt att arbeta på men det kom att avskaffas på grund av ekonomiska skäl. Idag så arbetar hon själv med en klass där alla elever går tillsammans, oavsett vilken nivå svenska de är på.

Skolkuratoren på skolan träffar förberedelseklassen regelbundet en gång i veckan. Även hon tycker att det fungerar bättre med förberedelseklass för de nyanlända barnen. Hon menar att det är bättre för dessa barn att ha en pedagog som hela tiden lägger fokus på dem. *Det är det lilla sammanhanget där läraren kan lägga ett fokus på vad man tränar på, hur man introducerar till svenska samhället och man kan lägga ett helt annat fokus på just det här än om du kommer in i en helt vanlig klass* (Skolkurator, Y-skolan). Skolkuratoren menar även att de nyanlända barn som gått i förberedelseklass har en bra grund att stå på och goda förutsättningar att klara sig när de kommer ut i sina respektive ordinarie klasser. Hon menar att barnen får en trygghet och bas i förberedelseklassen medan hon upplever att det är mycket svårare för de barn som går direkt in i en klass, utan en grund att stå på.

Ordinarie klass

Förberedelseklassläraren på Y-skolan berättar att man för drygt ett år sedan i kommunen bestämde att nyanlända elever i årskurs 1, 2 och 3 skulle placeras i ordinarie klasser direkt och att enbart elever i årskurs 4, 5 och 6 skulle gå i förberedelseklass. En lärare på Y-skolan som arbetar i ordinarie klass med de yngre barnen som då inte ska gå i förberedelseklass längre, berättar att hon har 22 elever i sin klass och cirka en tredjedel av dem är nyanlända barn. Såsom läraren på X-skolan så nämner även läraren på Y-skolan att man har utgått från forskning när man har omorganiserat och avskaffat förberedelseklasser. *Resonemanget har ju varit lite att man inte ska ha förberedelseklass för de yngre för att man lär sig snabbt när man är liten* (Lärare, Y-skolan).

Eleverna i ordinarie klass på Y-skolan är på olika nivåer kunskapsmässigt och kommer från olika bakgrund och förutsättningar. Yngre nyanlända barn som tidigare gick i förberedelseklass har således placerats i ordinarie klass. *Det som är synd är att de här barnen kommer ju ofta med trauman och har väldigt svårt för att rota sig i denna miljö liksom som är väldigt påtvingad, och det är jättesvårt* (Lärare, Y-skolan). Den här klassen är den enda på skolan med så många elever och det beror på att klassen började få in några stycken nyanlända barn och sedan så valde skolan att fortsätta placera dessa barn i den här klassen, berättar läraren.

På X-skolan har alla elever som tidigare gått i förberedelseklass placerats i ordinarie klass och nyanlända elever som är nya i skolan likaså. En lärare som inte har någon tidigare erfarenhet av arbetet med nyanlända elever fick nu ta sig an uppgiften när en nyanländ pojke placerades direkt i hennes klass. *Alltså jag tycker ju att vi har fått ett jättestort uppdrag att ta detta själva, jag fick ju bara reda på att 'ja nu är det så här att vi har fått två nyanlända pojkar och den ene ska gå i din klass* (Lärare, X-skolan). En annan lärare på skolan uttrycker att hon har upplevt samma sak i samband med avskaffandet av förberedelseklass och direkt inslusing av nyanlända elever i ordinarie klasser. Båda lärarna berättar dock att det i nuläget går bra att arbeta med nyanlända elever, trots svårigheter, på grund av att de nästan alltid är dubbelbemannade i klassrummet. Hade de inte varit dubbelbemannade så vet de inte hur det hade fungerat. *Hade jag alltid varit själv i klassrummet så vet jag inte hur jag hade fixat det... alltså det hade liksom inte gått att vara själv* (Lärare, X-skolan).

Placering av förberedelseklass

En skola som har en förberedelsegrupp bör inkludera den i skolans övriga verksamhet och skapa tillfällen för eleverna att delta i den sociala gemenskapen på ett självklart sätt (Bergendorff 2014, s. 40).

Förberedelseklassen och dess elever är en del av skolan liksom övriga klasser på skolan. Läraren som var ansvarig för förberedelseklassen på X-skolan berättar att klassen var isolerad som ”en liten ö” då klassrummet var placerat i en byggnad bredvid skolan och inte mitt i skolan där övriga klasser fanns.

Förberedelseklassläraren på Y-skolan har arbetat med förberedelseklass i många år. Läraren berättar att förberedelseklassen, såsom i X-skolan, var placerad i en annan del av skolan när hen började arbeta med klassen. Klassen var placerad i en byggnad vid sidan om skolan. Klassen hade till och med en egen skolgård utanför huset där de var placerade och detta ledde till att de nyanlända barnen inte sökte sig till den allmänna skolgården utan höll sig utanför huset istället, berättar läraren. *Det tyckte jag inte alls om, så det såg jag till att få ändrat på.* (Förberedelseklasslärare, Y-skolan). Idag så är förberedelseklassen placerad centralt i skolan tillsammans med övriga klasser. Läraren upplever att det har blivit en jättestor skillnad sedan förberedelseklassen omplacerades och blev en del av skolan. Hon menar att det har blivit mycket bättre. Eleverna från förberedelseklassen ses inte längre som ”de där borta” utan är nu en del av skolan istället.

Övergång från förberedelseklass till ordinarie klass

Den bästa övergången från förberedelseklass till reguljär klass sker successivt (Bergendorff 2014, s. 41).

Bergendorff (2014) menar att det kan vara bra för eleven att börja i sin ordinarie klass stegvis, genom att delta i olika aktiviteter eller börja läsa ett valbart ämne tillsammans med sin ordinarie klass. På så sätt kan eleven göra sig bekant med sin klass och därmed även få en naturlig övergång när det väl är dags. Detta har man tidigare gjort på X-skolan då skolan hade förberedelseklass. *Eftersom jag var ämneslärare från början så hade jag dem i idrott, då slussades ju vissa ut efter ett tag i praktiskt estetiska ämnen* (Lärare, X-skolan). Läraren som arbetat med förberedelseklass på skolan berättar att ämneslärarna ville att de nyanlända eleverna skulle kunna lite svenska innan de slussades ut i praktiska ämnen såsom idrott, slöjd, musik med mera. Läraren tycker att detta var lyckat och bra för barnen, att läsa vissa ämnen

tillsammans med sin ordinarie klass som de sedan skulle placeras i. *För att när den tiden kommer då eleven börjar på heltid i den klassen, då har förhoppningsvis den eleven redan en liten vardag* (Lärare, X-skolan).

På Y-skolan så arbetar man på samma sätt när det gäller utslussning av förberedelseklass elever i praktiska ämnen innan den permanenta övergången.

Förberedelseklassläraren poängterar att hon måste vara väldigt noga med att inte låta barnen stanna alltför länge i förberedelseklassen, utan att de måste slussas ut i sina respektive klasser så småningom. Utslussningen i ordinarie klass sker inte med en gång utan gradvis efter att läraren träffat barnet och arbetar med barnet i ett par veckor och därmed kan göra en bedömning att ett barn kan gå ut och läsa ett ämne, exempelvis matematik tillsammans med sin ordinarie klass efter t.ex. en månad, berättar hon. *Jag märker att den här eleven har jättebra matematiska grunder och kan klara det ute i klassen och lära känna sina blivande klasskamrater där ute och sen kommer tillbaka till mig och är med i min grupp* (Förberedelseklasslärare, Y-skolan). Jag frågar läraren hur lång tid det brukar ta tills eleverna i förberedelseklassen slussas ut helt och hållet i sina respektive klasser. Hon berättar att det är varierande och brukar vara från 8-9 månader till 1-1,5 år. Just nu så finns det ingen tidsbegränsad period för förberedelseklass eleverna innan de måste ut i sina respektive klasser, men läraren berättar att det från och med nästa år kan komma en 1-årsgräns.

Skolkuratoren uttrycker att själva övergången till ordinarie klass är jätteviktig och eleven tillhör en klass hela tiden. Skolkuratoren påpekar även hur viktigt det är att eleven får ett bra mottagande i sin nya klass och att det stora ansvaret ligger på den ansvariga pedagogen i klassen, att det blir en bra miljö för eleven att komma in i.

6.3 Studiehandedning på modersmål

Vad gäller kunskapsmålen i skolan är det viktigt för barnen att förstå vad undervisningen handlar om. Det kan vara svårt att förstå ord, begrepp och företeelser som är en del av dagens samhälle om man har rötter och tidigare skolgång i andra samhällen (Lahdenperä 2010, s. 23).

Studiehandedning på modersmål är en särskild stödinsats för nyanlända elever som finns reglerad i skollagen samt skol- och gymnasieförordningarna (Bergendorff 2014, s. 42).

Studiehandedning på modersmål finns till för att eleven ska lära sig ord och begrepp i den svenska undervisningen men även för att få förklaringar och översättningar på sitt modersmål.

På både X-skolan och Y-skolan så är det modersmålslärarna som ger studiehandledning till de nyanlända eleverna.

De nyanlända eleverna på X-skolan fick studiehandledning i förberedelseklassen tidigare och nu får de utplacerade eleverna studiehandledning på sitt modersmål i sina ordinarie klasser.

En lärare på X-skolan som har en nyanländ elev i sin klass berättar att modersmålsläraren har studiehandledning med eleven under läxhjälp/tid för eget arbete. *Då blir det att eleven plockas ut och då är det jag som har bestämt vad det är de ska jobba med* (Lärare, X-skolan).

En annan lärare på samma skola berättar att studiehandledningen ser annorlunda ut i hennes klass. Modersmålslärarna är i denna klass med på lektioner och genomgångar för att hjälpa de elever som behöver studiehandledning på sitt modersmål. Båda lärarna uttrycker att de hade önskat mer studiehandledning åt de nyanlända eleverna och inte enbart en timme i veckan som varje elev får just nu. *Man hade ju verkligen önskat mycket, mycket mer. Speciellt på genomgångar så hade jag gärna velat att de kunde sitta och bolla lite och efteråt diskutera det så att man har förstått det. Men där är vi ju inte* (Lärare, X-skolan).

Eleverna i förberedelseklassen på Y-skolan får studiehandledning på sitt modersmål en eller två gånger per vecka beroende på hur ofta modersmålslärarna kommer. Läraren planerar vad eleven ska göra tillsammans med modersmålsläraren och brukar lämna över ungefär samma material som hen använt under sin undervisning för att modersmålsläraren ska ta det på både svenska och modersmålet med eleven, berättar förberedelseklassläraren. Vid dessa tillfällen försöker man hitta utrymmen på skolan där modersmålsläraren kan sitta med eleven. En annan lärare på skolan som arbetar med ordinarie klass berättar att hennes klass har en modersmålslärare som är kopplad till klassen och modersmålsläraren kommer in till klassen varje dag för att hjälpa de nyanlända eleverna med studiehandledning. *Han undervisar inte sitt eget utan då översätter han typ det vi gör, så den undervisningen som vi behöver hjälp med, det tar han och berättar för dem på modersmålet* (Lärare, Y-skolan). Förutom att översätta så kan modersmålsläraren även få gå igenom materialet på modersmålet till dessa barn innan genomgången så att de även kan få det på svenska efteråt. *Så att de får det dubbelt, minst* (Lärare, Y-skolan). Man kan se skillnader i hur studiehandledningen är upplagd mellan skolorna men även mellan klasserna. Vissa elever får studiehandledning i klassrummet, andra får studiehandledning utanför klassrummet. På X-skolan får eleverna studiehandledning bara en gång i veckan medan modersmålsläraren på Y-skolan kommer in till en klass varje dag för att hjälpa eleverna.

6.4 Skolans insatser för nyanlända elever

Förutom studiehandledning på modersmål så har skolorna extra insatser för de nyanlända barnen, bortsett från undervisning i klassrummet. Det är skolpersonal som arbetar med särskilda grupper på skolan. *Deras arbete är grunden för ett framgångsrikt hälsofrämjande arbete. Med rätt stöd har de goda möjligheter att nå goda resultat och med relativt små medel* (Ascher 2014, s. 114-115).

Läraren som tidigare var ansvarig för förberedelseklassen på X-skolan berättar att hon har många års erfarenheter från arbetet med nyanlända barn. Förutom att arbeta som resurs i en klass så arbetar hon idag även med en liten grupp nyanlända barn tre gånger i veckan utöver ordinarie undervisning i klassrummet. Under dessa lektioner så börjar läraren alltid med läsförståelse som kan vara en saga såsom Snövit, berättar läraren. Hon brukar även ha språklig information som hon definierar det. *Jag berättar en saga, jag har boken framför mig och jag berättar... jag väljer mina ord för att de ska förstå så bra som möjligt och sen skriver jag stödord på tavlan* (Lärare, X-skolan). Efter att läraren har avslutat sagan eller berättelsen så brukar eleverna vara aktiva och fylla på med ord eller meningar i samband med sagan eller berättelsen. De fyller på varandras ord och skapar på så sätt en egen kort berättelse, berättar läraren. Gruppen arbetar också med olika teman, sekvensbilder och bokstavskort. *Jag känner mig trygg i det också och jag tror att det är väldigt viktigt för att är jag trygg i det jag gör, så smittas det på eleverna också* (Lärare, X-skolan). Hon påpekar att eleverna älskar när hon läser och tycker om dessa grupptillfällen. Läraren tror att det beror på att hon kan ge dem mer uppmärksamhet i den lilla gruppen än i klassrummet och ha en dialog med dem hela tiden, på ett annat sätt än i klassrummet. *En fungerande arbetsmiljö med trygga vuxna är alltså den kanske viktigaste hälsofrämjande faktorn för nyanlända flyktingbarn* (Ascher 2014, s. 110).

På Y-skolan har man också haft en särskild grupp för nyanlända barn där skolkuratorn tillsammans med förberedelseklassläraren träffat barnen kontinuerligt under en termin. Dessa grupper har kallats för startgrupper och varit avsedda för barn som är nyanlända i Sverige på grund av de flyttat eller varit tvungna att fly hit. Skolkuratorn berättar att fokus har lagts barnens berättelse om deras ankomst till Sverige. Man har pratat om detta i gruppen utifrån en metod de fått lära sig från Barn i Väntan. *Barn i Väntan och Barn i Start (BIV/BIS) är en stödgruppsverksamhet som riktar sig till asylsökande och nyanlända barn i skolåldern, dvs. 8-18 år* (Unenge 2014, s. 153). Förberedelseklassläraren på Y-skolan berättar om hur barnen i gruppen ska presentera sig själva och sin familj, lära känna varandra, rita bilder, använda sig

av drama m.m. Läraren och kuratorn arbetar med olika övningar tillsammans med barnen och därefter bjuds föräldrarna in för att få ta del av resultatet. Under samtalen sitter alla i en ring och barnen får berätta vad som har gått bra och mindre bra under veckan. Ibland har det kommit upp tuffa saker i samtalen men barnen har varit bra på att stötta varandra, berättar förberedelseklassläraren. I samtalen så lägger man också fokus på framtiden och pratar om detta med barnen. *De grupperna jag har haft det med, fyra eller fem grupper, det har fungerat väldigt bra* (Förberedelseklasslärare, Y-skolan). På mer än ett år har man inte haft möjlighet att arbeta med dessa grupper på grund av tidsbrist, uppger både förberedelseklassläraren och skolkuratorn.

6.5 Den pedagogiska undervisningen

I förberedelseklass

På Y-skolan så arbetar läraren i förberedelseklassen själv, bortsett från studiehandledningen med modersmålsläraren någon timme i veckan. Läraren berättar att hon i sin undervisning försöker vara så tydlig som möjligt genom att använda sig av konkret material, kroppsspråk, bilder och att långsamt försöka bygga upp språket för de nyanlända. *De nyanlända är inte med på de saker som jag arbetar med de andra eleverna* (Förberedelseklasslärare, Y-skolan). Hon jobbar med nyanlända elever som en grupp för sig, sedan så har hon ytterligare två grupper för sig. Läraren planerar undervisningen på tre olika nivåer, berättar hon. Hon har språket som utgångspunkt i sitt arbete där hon lyfter fram ord och grammatik ur texter samt arbetar med olika sorters teman. Hon använder även en del Montessori-inspirerat material i sin undervisning. Läraren tycker att eleverna har kunnat hänga med ganska bra i undervisningen med tanke på att det går bra för dem när kommer ut i sina respektive klasser, berättar hon.

Skolkuratorn på Y-skolan arbetar dramapedagogiska övningar, samarbetsövningar och språkövningar när hon träffar barnen från förberedelseklassen. Hon upplever även att barnen i förberedelseklassen får språket snabbare än barn som direkt slussas in i ordinarie klass, om man tittar på den pedagogiska utvecklingen.

I ordinarie klass

Läraren som arbetar med ordinarie klass på Y-skolan har delat ansvar i klassrummet tillsammans med en kollega samt får hjälp av modersmålsläraren varje dag. En tredjedel av eleverna i klassen är nyanlända och det kommer ständigt in nya barn. Läraren berättar att de

även får hjälp av specialpedagogen som arbetar med intensivläsning tillsammans med de nyanlända barnen med syfte att de ska bli alfabetiserade. Eleverna i klassen är på olika nivåer rent kunskapsmässigt och det finns flera barn som t.ex. inte kan ljuda fram ord, berättar läraren. I undervisningen så får klassen delas upp i grupper eller i halvklass för att barnen ska våga prata, berättar läraren. Dock så är det brist på lokaler i skolan och läraren uppger att de inte får plats på skolan. *Vi har ingenstans att ta vägen, det är helt galet* (Lärare, Y-skolan). På grund av lokalbrist så får eleverna sitta på golvet ibland. När det gäller undervisningstiden så upplever läraren att de nyanlända barnen blir tröttare efter långa skoldagar. *Barnen orkar inte, alltså de blir för trötta, det är inte lönt* (Lärare, Y-skolan). Hon tror att det hade räckt med ett par timmar i början och sedan öka på stegvis för att barnen ska orka och vara mer koncentrerade under undervisningen. Läraren upplever också att nivån kan bli för hög språkligt för de nyanlända barnen. Klassen har modersmålsläraren som stöttar dem och hjälper till men han kan inte vara på plats hela tiden, berättar läraren. Hon påpekar dock att det är upp till lärarna hur man väljer att arbeta med dessa barn, hur mycket tid man har och så vidare.

På X-skolan så uppger de båda intervjuade lärarna att det är till en fördel att de är dubbelbemannade på nästan varje lektion, d.v.s. att de är minst två pedagoger i klassrummet under undervisningen. Detta upplever dem som positivt i förhållande till de nyanlända elever som går i deras klasser. *Det gör ju att en inte kan ge honom all tid men ändå att en kan stötta upp för att han behöver ju muntligt, skriftligt, kroppsligt, alltså han behöver ju såna instruktioner på vad han ska göra...* (Lärare, X-skolan). När det gäller undervisningen så berättar den ena läraren att hon är väldigt tydlig med instruktioner och arbetar laborativt i klassrummet för att eleverna ska få se, uppleva och diskutera. Det blir mycket repetitioner också, berättar hon. Undervisningen är densamma för alla elever i klassen men ibland får den nyanlända eleven andra uppgifter att göra. Han sitter också längst fram för att han lätt ska hänga med i undervisningen, berättar läraren. Läraren påpekar också att pedagogerna på skolan är väldigt språkligt medvetna, att ett språkligt arbetssätt ligger naturligt hos dem. Hon menar också att det är bra att rannsaka sig själv lite i arbetet med nyanlända, att bli ännu mer språkligt medveten än vad man är. *Jag tror inte att man kan bli för tydlig i våra klasser* (Lärare, X-skolan).

6.6 Det sociala samspelet

Ordinarie klass

Många av de nyanlända barnen lyckas snabbt knyta kontakter med andra elever i klassen genom gemensamma intressen som till exempel fotboll. Läraren på X-skolan berättar dock att en nyanländ elev i hennes klass ofta hamnade i konflikter i början av skoltiden då han inte kunde det sociala samspelet. Konflikterna ägde rum utanför klassrummet och på grund av att den nyanlände eleven varken förstod det sociala samspelet eller det svenska språket. En vanlig fras eller skällsord för eleverna på X-skolan är ”din mamma” och den nyanlände eleven kunde inte förstå vad eleverna egentligen menade genom att säga detta. Läraren förklarar att hon upplevde eleven som helt annorlunda i klassrummet än hur klasskamraterna hade beskrivit honom. *Redan från början så har eleverna kunnat säga ’så kaxig han är’* (Lärare, X-skolan). Den nyanlände eleven hamnade i många konflikter i början och var väldigt ledsen samtidigt som läraren upplevde att det var svårt för henne att prata med honom. Den andra läraren berättar att hon upplevt samma sak med en nyanländ elev i hennes klass, att han hamnade i många konflikter i början av sin skoltid i Sverige. Hon beskriver att eleverna som gick i förberedelseklassen aldrig hamnade i konflikter sinsemellan då de var på samma nivå, men att de i samspel med andra elever kunde hamna i konflikter ett tag. Ju mer svenska man lärt sig desto mindre konflikter hamnade man i för då kunde man göra sig förstådd genom språket, påpekar båda lärarna.

Bortsett från det språkliga hindret och de sociala koderna i början så tycker läraren på X-skolan att hennes nyanlände elev har smält in bra i gruppen och att gruppen har fått anpassa sig efter honom också. Ur en social aspekt så ser läraren en fördel med att eleven slussas in direkt i ordinarie klass då eleven lättare kommer in i gruppen och blir en del av dem. *Med den fördelen tror jag att de lättare får en grupptillhörighet. Sätts man in i det direkt så är det ju det som blir ens vardag* (Lärare, X-skolan). Att eleven får känna att han eller hon är en i gruppen och knyta sociala kontakter direkt är väldigt positivt, tycker läraren.

På Y-skolan berättar läraren att pedagogerna oftast vet väldigt lite eller inget alls om nyanlända elevers sociala bakgrund. Hon upplever att dessa barn har haft svårt för att anpassa sig då de ofta kommer med trauman till en miljö som för dem är påtvingad. Många av barnen har ångest och har kanske inte gått i skola tidigare samt kan inte uttrycka sig, berättar läraren. *Det kan vara ett hinder socialt också, att de inte kan uttrycka sig, det blir mycket bråk på grund av språk liksom, de har inte det med sig* (Lärare, Y-skolan).

Även skolkuratoren upplever att det är språkhinder som leder till att det blir mer bråk. Hon menar att det beror på att man varken kan förklara vad man vill eller förstå andra vilket leder till missförstånd och oklarheter. Skolan är som en trygghetspunkt för de nyanlända eleverna då de träffar sina lärare varje dag. Läraren kan se om eleverna har luckor eller inte genom deras beteende, hur de samarbetar med klasskompisar, hur de tar kontakter och så vidare, berättar läraren. Hon lägger märke till att många nyanlända barn är aggressiva, både verbalt och fysiskt, samt har problem med de sociala normerna såsom turtagning och räcka upp handen i klassrummet. *Många har problem med det och då blir det väldigt hetsigt och det blir höga toner, argt språk och fula ord* (Lärare, Y-skolan). Under rasterna kan det förekomma många konflikter mellan barnen och de är väldigt trygghetssökande gentemot pedagogerna. Läraren upplever att många av barnen i klassen är oroliga och att konflikterna är ett sätt för dem att hantera det på. Även hon, såsom läraren på X-skolan, påpekar att det kan vara svårt för de nyanlända barnen att greppa de sociala normerna, att det tar tid och att de lär sig genom att integreras med klassen. Läraren kan se att anpassningsförmågan beror på hur man är som individ och vad man har för bakgrund.

Skolkuratoren har genom egna observationer uppmärksammat hur vissa elever som kommit ut i ordinarie klass inte är lika aktiva som de övriga barnen och tar inte lika mycket plats. *De tar kanske mer en passiv roll, eller om det är så att gruppen inte tillåter dem att ta den aktiva rollen* (Skolkurator, Y-skolan). Hon upplever att det sociala samspelet är jättesvårt för vissa och att det går jättebra för andra.

Förberedelseklass

Eleverna i förberedelseklassen kan uppfattas som annorlunda av övriga barn på skolan som har kallat dem för dumma saker på rasterna, berättar förberedelseklassläraren. Lärarna på skolan tar dock tag i det direkt, arbetar med likabehandling och pratar med dessa elever. Förberedelseklassläraren upplever att gruppen fungerar bra sinsemellan och att konflikter oftast sker ute på rasterna med övriga skolkamrater som går i andra klasser. Vissa elever har blivit mycket utsatta av andra barn, berättar läraren, och man har fått kalla till möte med rektorn. Läraren poängterar att det inte är acceptabelt och att skolans likabehandlingsplan ska sätta stopp för det. Många av de nyanlända barnen har varit med om mycket. *Hela resan hit, flykten hit, gör att när de väl är här i skolan så vill de vara helt vanliga barn* (Förberedelseklasslärare, Y-skolan).

6.7 Upplevda svårigheter och önskemål

En lärare på X-skolan säger ett flertal gånger att hon känner sig otillräcklig gentemot den nyanlände eleven i hennes klass. Hon känner att hon som lärare i helklass inte har tillräckligt med tid för att planera undervisningen för den nyanlände eleven. *Så att man känner tyvärr lite att man inte räcker till för honom* (Lärare, X-skolan). Hon tyckte att svårigheterna var väldigt svåra och skrämmande i början, men att det gick bra tack vare den lilla gruppen som den andra läraren håller i. Läraren berättar att hon brukar ta hjälp av de andra barnen i klassen gällande översättning på modersmål åt den nyanlände pojken. Den andra läraren påpekade faran med att en elev tar på sig tolkningsrollen helt och hållet, vilket inte alls är meningen, menar lärarna. Båda lärarna upplever att de har fått ett stort uppdrag att ta själva och att de inte får någon stöttning eller uppföljning alls från ledningen. De uttrycker båda två att de hade önskat detta från ledningen.

Läraren som arbetar med ordinarie klass på Y-skolan påpekar vikten av att utreda nyanlända barns sociala bakgrund och skolbakgrund för att få en inblick på deras situationer, vilket man inte har gjort. Man har inte heller gjort en pedagogisk kartläggning för att se vilken kunskapsnivå eleven ligger på, vilket är en skolans skyldighet menar läraren. En svårighet som läraren upplever är att eleverna i hennes klass är på olika nivåer samt att det kommer in nya barn kontinuerligt vilket gör hennes arbete väldigt krävande. Man har fortsatt att placera allt fler nyanlända barn i den här klassen vilket har ändrat atmosfären i klassen, berättar läraren. Utöver detta så har många elever i klasser olika former av diagnoser också. *Det är jättesvårt att tillgodose alla behoven när de är så spridda skurar liksom* (Lärare, Y-skolan). Klassen är placerad i ett öppet klassrum och det är brist på lokaler i skolan vilket gör att eleverna inte kan koncentrera sig under lektionerna. Lärarna upplever således att hon inte får tillräckligt med planeringstid för att kunna anpassa undervisningen till alla barn. Hennes önskemål hade varit att få dela upp klassen i mindre grupper för barnens skull. Läraren påpekar att allt i slutändan är en ekonomisk och organisatorisk fråga och att det är svårt att sätta finger på vem ansvaret ligger på.

Förberedelseklassläraren arbetar sedan tre-fyra år själv i förberedelseklassen efter att man lagt ner nybörjargrupp och fortsättningsgrupp. Läraren menar att det berodde på att man skulle spara pengar och att beslutet fattades utan samråd med lärare. I nuvarande klassen så är eleverna på olika nivåer kunskapsmässigt och läraren upplever att det är väldigt splittrat och

att hon inte räcker till för alla barn som behöver hjälp. *Jag önskar att vi hade kunnat gå tillbaka till att ha nybörjargrupp och fortsättningsgrupp, det var bra. Att inte ha alla blandade* (Förberedelseklasslärare, Y-skolan).

6.8 Analys

Vissa elever kan sägas ha en mer marginell position än andra redan när de börjar skolan, genom att ha sämre grundläggande förutsättningar... (Backlund 2013, s. 117). Nyanlända barn kommer till Sverige från olika länder och på grund av olika anledningar. Vissa på grund av flytt, andra på grund av flykt. Hur de tas emot i skolan och var de placeras kan komma att spela stor roll för hur deras fortsatta skolgång kommer att se ut.

Alla fyra lärare som jag har intervjuat ser positivt på förberedelseklass och anser att det ur en pedagogisk aspekt är bättre och mer fördelaktigt för nyanlända barn att få en bra start och grund i förberedelseklass, med all hjälp och stöd de kan få där, innan de i sin tur slussas ut i sina respektive klasser. Även skolkuratorn tycker det är viktigt att barnen får en bra grund i förberedelseklassen och sedan ett bra mottagande i den nya klassen av den ansvariga pedagogen. De upplever att nyanlända elever behöver få den extrahjälp och anpassad undervisning som de inte kan få på samma sätt i undervisningen i en ordinarie klass. Haug (1998) argumenterar ur ett specialpedagogiskt perspektiv för att specialundervisning kan bli problematiskt och stigmatiserande för dessa barn. Genom att placera barnen i förberedelseklass så särbehandlas dem vilket kan leda till att barnen hamnar i en stigmatiserande position under sin skoltid. En av lärarna berättar att de nyanlända eleverna i förberedelseklass har blivit socialt utsatta av de andra barnen på skolan till följd av att de upplevs som annorlunda av barnen. Nackdelen med förberedelseklass som lärarna upplever är just att de nyanlända barnen tenderar att särbehandlas av de andra barnen.

Här kan man förknippa de nyanlända barnen med Goffmans teori om ”främlingar”, det vill säga de som kan upplevas som annorlunda av andra och betraktas som en avvikelse (Goffman, 1963). Att betraktas som en avvikelse kan få en stigmatiserande inverkan på de nyanlända barnen på ett problematiskt sätt såsom nämns av Haug (1998). För att motverka denna sorts kategorisering och särbehandling så arbetar Y-skolan med likabehandlingsplan och lärarna är noga med att prata med eleverna, berätta att de nyanlända eleverna är precis som alla andra och att skolan inte accepterar särbehandling av dessa elever. Eleverna i förberedelseklassen har betraktas som en liten grupp för sig men de har funnit en trygghet i

varandra, menar lärarna, så den stigmatiserande positionen har skapats av övriga elever på skolan som tenderat att behandla dem annorlunda.

Samtliga intervjupersoner uttrycker att det är svårare och tar längre tid för en nyanländ elev som direkt placerats i en vanlig klass att lära sig och komma in i det svenska skolsystemet, jämfört med elever som fått gå i förberedelseklass. Haug (1998) menar att riskerna för att dessa barn ska bli särbehandlade blir mindre om barnen inte får specialundervisning och inkluderas i ordinarie undervisning. Lärarna och skolkuratorn är däremot eniga om att börja i förberedelseklass och sen slussas ut är att föredra för de nyanlända barnen. Detta för att lärarna ska kunna ägna full tid åt att forma undervisningen utifrån barnens nivåer och behov samt ge dem den uppmärksamhet som de behöver. Samtliga lärare upplever att det är svårt att tillgodose alla barns behov i vanlig klass där barnen dels är i olika åldrar och dels på olika nivåer kunskapsmässigt.

Utifrån intervjupersonernas berättelser så har det visat sig att de nyanlända barnen tycker om de små grupperna där full uppmärksamhet riktas till dem och där de får den ”specialhjälp” som de inte har möjlighet att få i ordinarie undervisning, berättar en av lärarna som ser positivt på dessa insatser. Med tanke på att X-skolan har avskaffat förberedelseklass så har man istället infört en liten grupp för nyanlända elever. Haug (1998) skriver att idélösning eller kompensation i form av särskilt stöd kan bli problematiskt på grund av risk för särbehandling, men lärarna på både X-skolan och Y-skolan samt skolkuratorn ser istället positivt på insatser för nyanlända barn och uttrycker alla att de hade önskat mer sådana resurser. Lärarna som arbetar i ordinarie klass och har nyanlända elever i sin klass upplever ofta att de har brist på planeringstid avseende deras undervisning och att de känner sig otillräckliga. Av den anledningen så uttrycker båda lärarna och skolkuratorn att det är mer fördelaktigt för de nyanlända barnen att påbörja sin skoltid i förberedelseklass och därmed få en bra grund. På X-skolan hade man därför önskat ha kvar förberedelseklass och på Y-skolan hade man velat utöka verksamheten och skapa bättre pedagogiska förutsättningar för dessa barn.

Förutom ett pedagogiskt ansvar i form av rätt undervisning så har skolan även ett socialt ansvar gentemot nya anlända elever. Det innebär att skolan ska ta emot eleverna på ett bra sätt och skapa en social trygghet för dem. Genom att placera de nyanlända barnen i ordinarie klasser blir de ”en i mängden” och risken för stigmatisering blir betydligt mindre. Man kan betraktas som ”främling” i början men blir fortare en del av klassen. Lärarna och skolkuratorn berättar att de nyanlända barnen som direkt placeras i ordinarie klass oftast hittar ett

gemensamt intresse tillsammans med övriga klasskamrater snabbt. Den sociala anpassningen upplevs av samtliga intervjupersoner blir mer naturlig för dessa barn, jämfört med barn som gått i förberedelseklass. Förberedelseklassbarn finner en trygghet i varandra men har svårare att hitta en ny plats och roll när de väl slussas ut. Goffman benämner hur en individ övergår från sitt gamla liv till en kultur där denne förväntas socialiseras och anpassas (Hilte, 2006). Genom att ett nyanlänat barn placeras i ordinarie klass direkt så är chansen till social anpassning större. Både lärarna och skolkuratoren har sett en klar skillnad och upplever att barnen som slussas in direkt har lättare för att komma in i gruppen tillsammans med övriga barn. På X-skolan så har man avskaffat förberedelseklass av just den anledningen, på grund av forskning som visat att barnen lättare anpassas vid direkt inslussning i ordinarie klass. Ur en social aspekt så är det mer fördelaktigt för barnen men ur en pedagogisk aspekt så föredrar lärarna och skolkuratoren förberedelseklassen i första hand.

Personalen på båda skolorna önskar och strävar efter att förbättra sin pedagogiska undervisning med de nyanlända barnen genom särskilda insatser, ökade resurser och bättre planering. Samtidigt som de strävar efter en pedagogisk utveckling så värnar dem även om barnens sociala anpassning och försöker genom kommunikation med barnen och likabehandlingsarbete skapa en trygghet för dem i skolan. Ibland kan det vara svårt få ihop båda delarna samtidigt men båda skolorna önskar en förändring som ska skapa ännu bättre villkor för nyanlända barn i skolan.

7. Slutdiskussion

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur lärare och skolkurator ser på arbetet med nyanlända barn i förberedelseklass respektive ordinarie klass utifrån pedagogiska och sociala aspekter. För att få svar på mina frågeställningar så har jag intervjuat fyra lärare på två olika skolor samt en skolkurator och fått ta del av deras erfarenheter och reflektioner kring arbetet med nyanlända elever. Innan jag genomförde intervjuerna så hade jag en uppfattning som stämde överens med Haugs teori om att barn riskerar att stigmatiseras och särbehandlas genom att placeras i förberedelseklass och få specialundervisning. Dock så hade jag även en uppfattning om att direkt inslussning i vanliga klasser kan vara påfrestande och en svår utmaning för dessa barn i början.

Resultatet av intervjuerna har visat att samtliga lärare och skolkuratoren är relativt eniga i sina reflektioner och önskemål kring arbetet med nyanlända elever. De ser alla positivt på förberedelseklass och uttrycker att barnen får den grund de behöver i förberedelseklass och är

mer redo kunskapsmässigt när de slussas ut i sina respektive klasser. I dessa klasser så anpassar lärarna inte sin undervisning efter de nyanlända eleverna utan måste bedriva sin undervisning likadant för alla elever. Efter att ha lyssnat på lärarnas och skolkuratorns reflektioner så ser jag förberedelseklass som en nödvändig och viktig insats för nyanlända barn ur en pedagogisk aspekt, att de får rätt utbildning. Eftersom skolan i första hand är ett lärosäte så är det av störst vikt att eleverna får rätt undervisning. Dock så ska man inte glömma bort att skolan således har ett socialt ansvar gentemot nyanlända barn. Utifrån en social aspekt så kan jag se direkt inlåsning i ordinarie klass som en fördel för barnen att fortare och enklare inkluderas i klassen. Samtidigt som de ska få en god start i skolan och rätt undervisning så ska de även inkluderas i klassrummet och socialiseras tillsammans med övriga barn. Svårigheten som lärarna och skolkuratoren upplever är att tillgodose de nyanlända barnens behov fullständigt, genom att ge dem rätt undervisning och samtidigt beakta deras sociala behov. Utmaningarna finns och för att skolan ska kunna utveckla och förbättra sitt arbete med nyanlända elever så krävs fler resurser och större fokus på denna målgrupp.

7.1 Framtida forskning

Utifrån resultaten så kan man tydligt se en koppling i samtliga intervjuer. Det finns goda insatser i arbetet med nyanlända elever men inte tillräckligt många för att tillgodose dessa barns behov och framför allt beakta deras rättigheter till en god utbildning. Man behöver undersöka ytterligare hur man kan förbättra den svenska skolans mottagande av nyanlända elever och hur man placerar dem i klasser. Man behöver undersöka hur man ska göra för att införa ordentlig kartläggning på skolorna och hur man ska införa utökade insatser för dessa barn. Jag skulle önska att frågan om nyanlända barns förutsättningar i skolan lyfts upp politiskt och att svenska skolor runt om i landet erbjuder mer resurser och stöd till pedagogerna som är i behov av detta för att utföra ett ännu bättre arbete.

8. Referenslista

- Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber AB.
- Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011). "Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen". I Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber AB.
- Ascher, Henry (2014). "Hälsans betydelse för nyanlända barn i skolan och skolans betydelse för nyanlända barns hälsa". I Kästen-Ebeling, Gilda & Otterup, Tore (red). *En bra början – mottagande och introduktion av nyanlända elever*. Lund: Studentlitteratur.
- Axelsson, Monica & Nilsson, Jenny (2013). "'Welcome to Sweden...': Newly Arrived Students' Experiences of Pedagogical and Social Provision in Introductory and Regular Classes" *International Electronic Journal of Elementary Education*, 6 (1), 137-164.
- Axelsson, Monica & Norrbacka Landsberg, Riika (1998). *En studie av två internationella klasser*. Tumba: Mångkulturellt centrum.
- Backlund, Åsa (2013). "En skola för alla? Förutsättningar och utmaningar i det skolsociala arbetet". I Karlsson, Lis Bodil & Kuusela, Kirsti & Rantakeisu, Ulla (red). *Utsatthet, marginalisering och utanförskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Bergendorff, Inger (2014). "Nyanlända elever i Sverige". I Kästen-Ebeling, Gilda & Otterup, Tore (red). *En bra början – mottagande och introduktion av nyanlända elever*. Lund: Studentlitteratur.
- Blob, Mathias (2003). *Skolintroduktion för nyanlända flykting- och invandrabarn. En översiktsstudie av arbetet i fyra storstadskommuner*. Stockholm: Elanders Digitaltryck.
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB.
- Bunar, Nihad (2010). "Nyanlända och lärande: En forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan" (elektronisk), *Vetenskapsrådets officiella hemsida* <http://www.vr.se/download/18.7e727b6e141e9ed702be6a5/1390213067985/2010_06.pdf>
- Bromma: CM-Gruppen AB.
- Cummins, Jim (2000). "Andraspråksundervisning för skolframgång – en modell för utveckling av skolans språkpolicy". I Nucléar, Kerstin (red). *Symposium 2000: ett andraspråksperspektiv på lärande*. Stockholm: HLS förlag.

- Goffman, Erving (1963). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Haug, Peder (1998). *Pedagogiskt dilemma: Specialundervisning*. Stockholm: Skolverket.
- Hilte, Mats (1996). *Avvikande beteende – en sociologisk introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Karlsson, Lis Bodil & Kuusela, Kirsti & Rantakeisu, Ulla (red)(2013). *Utsatthet, marginalisering och utanförskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Kästen-Ebeling, Gilda & Otterup, Tore (2014). *En bra början – mottagande och introduktion av nyanlända elever*. Lund: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, Pirjo & Lorentz, Hans (red)(2010). *Möten i mångfaldens skola. Interkulturella arbetsformer och nya pedagogiska utmaningar*. Lund: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, Pirjo (2010). ”Mångfald som interkulturell utmaning”. I Lahdenperä, Pirjo & Lorentz, Hans (red). *Möten i mångfaldens skola. Interkulturella arbetsformer och nya pedagogiska utmaningar*. Lund: Studentlitteratur.
- Nucléar, Kerstin (red)(2000). *Symposium 2000: ett andraspråksperspektiv på lärande*. Stockholm: HLS förlag.
- Parszyk, Ing-Marie (1999). *En skola för andra. Minoritetselevers upplevelser av arbets- och livsvillkor i grundskolan*. Stockholm: HLS Förlag.
- Skolinspektionen (2013). ”Nyanlända elever 2013” (elektronisk), *Skolinspektionens officiella hemsida* <<http://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/Nyanlanda-elever-2013/>> (2013-11-06).
- Skolverket (2008). ”Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever” (elektronisk), *Malmö stads officiella hemsida* <<http://www.malmo.se/download/18.5d8108001222c393c00800051758/1383645293840/Allm%C3%A4nna%20r%C3%A5d%20f%C3%B6r%20utbildning%20av%20nyanl%C3%A4nda%20elever.pdf>> Stockholm: Danagårds Grafiska.
- SKL (2011). ”Kontakten mellan skola, socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri och habilitering” (elektronisk), *Sveriges Kommuner och Landstings officiella hemsida*

http://www.skl.se/psynk/om-psynkprojektet/modellomradesprojektet09-11/kontakt_modellomraden_1-14/dalarna/kontakten_mellan_skola_socialtjanst_barn-och_ungdomspsykiatri_och_habilitering (2011-02-15)

Socialstyrelsen (2010). *Social rapport 2010*. Västerås: Edita Västro Aros.

Unenge, Inger (2014). "Barn i Väntan och Barn i Start – stödgrupper för flyktingbarn". I Kästen-Ebeling, Gilda & Otterup, Tore (red). *En bra början – mottagande och introduktion av nyanlända elever*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002). "Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning" (elektronisk), *Vetenskapsrådets officiella hemsida* <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> Elanders Gotab.

9. Bilaga

Intervjufrågor till lärarna

Hur länge har du arbetat på skolan? Hur länge har du arbetat med nyanlända?
Vilken klass arbetar du i? Hur många nyanlända elever har du i klassen?
Har du tidigare erfarenhet av arbete med nyanlända?
Hur många nyanlända har ni på skolan just nu?
Hur ser mottagandet av nyanlända elever ut? Hur placeras de?
Vad har skolan för riktlinjer/strategier i arbetet med nyanlända?

X-skolan

Har ni förberedelseklass på skolan?
Varför har man bestämt sig för att avskaffa förberedelseklass? När gjorde man det?
Hur ser du på denna förändring?
Vilka för- och nackdelar ser du med förberedelseklass respektive vanlig klass?
Vad tycker du om att placera nyanlända i vanliga klasser?
Hur ser undervisningen ut för de nyanlända? Anpassas den?
Tycker du något kan förändras/förbättras med undervisningen?
Får nyanlända särskilt stöd i undervisningen?
Hur upplever du nyanländas prestation och närvaro i klassrummet jämfört med övriga elever?
Hur upplever du att nyanlända integreras i klassen?
Kommer eleverna överens? Kommunikation, samarbete?
Upplever du som lärare några svårigheter/utmaningar i arbetet med dessa elever?
Hur upplever du som lärare kontakten/kommunikationen med nyanlända?
Hur ser lärare/skolan på nyanländas anpassning och sociala situation i skolan?

Y-skolan

Hur länge har förberedelseklass funnits på skolan?
Har skolan någonsin övervägt att avskaffa förberedelseklass?
Vad ser du för för- och nackdelar med förberedelseklass respektive vanlig klass?
Hur länge går eleverna i förberedelseklass innan övergång till vanlig klass?
När flyttas man? Hur ser övergången ut?
Vad tycker du om att arbeta i förberedelseklass? Svårigheter/utmaningar/möjligheter?
Vad tycker du om att placera nyanlända i vanliga klasser direkt?
Hur är undervisningen uppbyggd?
Tycker du att något kan förbättras/förändras med undervisningen?
Får barnen särskilt stöd i undervisningen? Studiehundledning på sitt modersmål?
Ser undervisningen likadan ut för alla elever?
Sker alla undervisning i förberedelseklass?
Särskiljer skolan förberedelseklassen från övriga klasser?
Hur upplever du att nyanlända integreras med varandra i klassen och med övriga elever på skolan?
Upplever du som lärare några svårigheter/utmaningar i arbetet med nyanlända?
Vem umgås eleverna med under raster och i klassrummet?
Tror du att vissa elever har lättare eller svårare för att anpassa sig socialt?

Tycker du att förberedelseklass är mer positivt eller negativt för nyanländas sociala anpassning i skolan?

Intervjufrågor till skolkuratoren

Hur länge har du arbetat på skolan?

Hur ofta kommer du i kontakt med nyanlända barn? I vilka sammanhang?

Vad är din bild av hur skolan förhåller sig/bör förhålla sig till nyanlända elever?

Vad erbjuder skolan för insatser/stöd till nyanlända?

Hur ser du på din roll som skolkurator i förhållande till nyanlända? Din roll jämfört med lärarnas?

Hur ser det ut vid mottagandet av nyanlända? Är du med? Vad är din roll/uppgift?

Hur ser ditt samarbete med övrig skolpersonal ut i arbetet med nyanlända?

Vad har du för uppfattning kring hur nyanlända anpassar sig i förberedelseklass respektive vanliga klasser? Ser du några skillnader/samband?

Hur mycket vet du om de nyanlända barnen? Hur ofta pratar du med dem?

Hur ser du på nyanländas sociala anpassning i skolan?